

CLAIRE ALEXANDER

Äitinsä tytär

Suomentanut Oona Nyström

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Englanninkielinen alkuteos *The Pieces of Us*
Copyright © These Words, 2025

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Suomentaja kiittää lämpimästi floristi, kukkakauppias Niina
Kulmalaa avusta kukkakauppasanaston kääntämisessä.

Lainaukset Henry Millerin *Kravun kääntöpiiristä* ovat
Pentti Saarikosken suomennoksesta (Gummerus 1962/2004).

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-42001-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Äidille ja isälle

Johdanto

Beth

Belfast, maaliskuu 2011

Tämä on unta, tai kenties sittenkään ei. Näen siskojeni kasvot, heidän liikkuvat huulensa. Sandra, Reenie, Aoife. Yritän kääntää päätä kuullakseni heidät paremmin, mutta voimani eivät riitä. Joku koskettaa kättäni. Haistan kynttilän, jota tykkäämme Emilyn kanssa polttaa; tuoksu on lämmin ja makea, se muistuttaa lapsuudenkotini keittiöstä. Jos en liikuta päätä, kuulen äänet, mutta ne eivät voi kuulua siskoilleni, sillä heidän huulensa ovat lakanneet liikkumasta.

Laulaako joku? Joku laulaa. Kuka laulaa?

Eivät siskot. Vaan Agnetha ja Anni-Frid stereoissa. Alkuperäiset tanssikuningattaret, teiniaikaiset idolini. Suljen silmät ja näen mielessäni heidän kasvonsa. Ne sekoittuvat siskojeni kasvoihin, kunnes en enää erota niitä toisistaan.

Nämä sanat minä tunnen. Kiitos, rakkaat.

Siskot ovat lähteneet huomaamattani – hyvästelivätkö he edes? – mutta Emily on yhä täällä, hänen sormensa liikkuvat vaivattomasti kannettavan tietokoneen näppäimistöllä.

Mitä sinä teet? Hän ei kuule sanojani, enkä pysty puhumaan kovempaa. Kohotan kättäni, mutta se ei nouse. Posket tuntuvat kosteilta; hän on varmaan taas tahkonnut niitä sillä hiton rievulla.

Kerro vauvalleni, että rakastin häntä. Että tiedän, ettei se riitä, mutta että se on totta. Kerro, että rakastin häntä aina. Ja rakastan vastakin, ikuisesti.

Emily kohottaa katseensa, hymyilee minulle, nyökkää. Hän kuuli.

Suljen silmät.

1

Glasgow, tammikuu 2014

Äidin talo on jo parhaat päivänsä nähnyt, aivan kuten hän itsekin. Huomasin vasta tänään, miten likaiset ikkunat ovat. Hän kertoi minulle puoli tuntia sitten (sulloessani sanomalehtisilppua roskapussiin), että hän oli käsenyt keihäsmiestä lopettamaan tappoyrityksensä, koska vaikka hän onkin vanha nainen, hän on vahvempi kuin miltä näyttää. Hän totesi sen yhtä ohimennen kuin olisi ilmoittanut, että maito on loppu.

Viisikymmentäkahdeksanvuotias Minnie Jean McAllister ei ole vanha nainen, eikä keihäsmies ollut mikään murhaaja vaan Kevin, joka on käynyt pesemässä äidin ikkunoita jo kymmenen vuoden ajan, jonka ase oli tosiasiassa pitkävärtinen kuivauslasta ja joka ei todennäköisesti liiskaisi edes hämähäkkiä vaan ennemmin nappaisi sen paperinpalan avulla lasiin ja veisi varovasti ulos. Hän ei ole koskaan vaikuttanut erityisen murhanhimoiselta.

Minnie ei tiedä, miten kauan sitten hän hätisti murhamies-Kevinin puutarhastaan vaanimasta. Ikkunat näyttävät siltä, etteivät ole nähneet kuivauslastaa moneen kuukauteen. Lisään tämän uuden syyllisyydenaiheen listaan, jota raahaan jatkuvasti harteillani.

”Minnekäs nyt ollaan menossa?” äiti kysyy, kun käynnistän moottorin.

”Nyt mennään kotiin, Min”, kerron. Hän tahtoo minun puhuttelevan häntä etunimellä – eräs hänen muuttuvien aivojensa lukuisista, selittämättömistä oikuista, joihin olen joutunut mukautumaan.

”Jo on aikakin”, hän jupisee.

Hymyilen, kun en oikein muutakaan voi. Panen vilkun päälle ja vilkaisen peileihin ennen kuin lähdän liikkeelle, vatsanpohjassani sama hermostunut miten-helvetissä-minä-tästä-muka-selviydyn-tyyppinen kauhu kuin silloin, kun tulin kuusitoista vuotta sitten sairaalasta kotiin vastasyntyneen tyttäreni Rubyn kanssa. Aivan kuten pieni vauvani silloin, nyt äitini on kapaloitu – polvi-mittaiseen toppatakkiin, jossa on korkea kaulus ja liian pitkät hihat. Tämän päivän kalliilla lastilla on siro leuka ja pieni pystynä kuin pikkulinnulla. Posket ovat tammikuun kirpeydestä punaiset. Kytken lämmityksen käyntiin, vaikka ehdimme varmaan kotiin, ennen kuin auto lämpenee.

On ruuhka-aika; olen suunnitellut siirtoni huonosti. Rukouksen äänettömästi vanhemmuuden jumalilta, että Ruby on laittanut itselleen jotain syötävää, jotta meillä ei ole kotona vastassa kärttyinen teini.

”Minnekäs nyt ollaan menossa?” Minnie kysyy jälleen, kun liitymme risteystä kohti matelemaan autojonoon.

”Kotiin, äiti”, kerron.

Hän on muuttamassa meille.

Olen asunut kymmenen vuotta vuokralla samassa toisen kerroksen asunnossa erään Glasgow’n pisimmän ja vilkkaimman kadun rähjäisemmässä päässä. Pysäköin auton talon edustalle ja käännyin äidin puoleen. ”No niin, perillä ollaan. Oma koti kullan kallis.”

Hänen katseensa väikkyi ohitseni vaikeaselkoisena. ”Niin on jano, että sylki pölisee.”

Nauran. Minnie ei aina tiedä, mikä päivä on, mutta tällaiset veikeät sutkautukset putoilevat hänen huuliltaan yhtä vaivattomasti kuin vuosikymmeniä sitten, joskaan eivät läheskään yhtä usein. ”Selvä. Mennäänpä sitten sisälle, niin panen veden kiehumään.”

Hän nyökkää. ”Kupponen kuumaa tekee hyvää.”

Vilkaisen takapenkille pikkuruiseen Cliooni sullottuja kasveja ja matkalaukkuja ja kenkälaatikkoja. Siinä on vain murto-osa Minnien elämän aikana kertyneestä irtaimistosta. Isommat tavarat tulevat myöhemmin, koska joihinkin tilanteisiin tarvitaan kokonainen kylä – tai vähintäänkin parhaan kaverini miesystävä pakettiautoineen. ”Jätetään nämä kampeet nyt toistaiseksi tänne, vai mitä? Pääset asettumaan, ja Ruby saa sitten auttaa minua kantamaan ne yläkertaan.”

”Ruby.” Äänensävy kuulostaa etäisesti kysyvältä.

”Lapsenlapsesi.”

”Kai minä nyt Rubyn tiedän”, Minnie tiuskaisee turvavyötään riuhtoen.

Kurotan painamaan vyön auki.

”No jopas nyt jotakin”, hän huokaa silmät suurina, kun turvavyö liukuu hänen olkansa yli. ”Olen vapaa.”

Sitä hän ei todellakaan ole. Hänen aivonsa ja ruumiinsa ovat tyystin sairauden armoilla. Nyt, kun diagnoosin saamisesta on viisi vuotta, selväjärkisiä hetkiä tulee vain ajoittain, eikä kukaan tiedä, miten muutto vaikuttaa häneen. *En osaa yhtään sanoa, emme tiedä varmaksi, ei voida mitenkään tietää*, lääkärit suoltavat suustaan, tavallisesti kallistaen samalla myötätuntoisesti päätään tai rypistäen huolestuneesti otsaansa. Vedän syvään henkeä äkisti haluttomana poistumaan auton turvasta ja kohtaamaan väistämätöntä.

”Tulehan, mennään sitten.”

Äiti ottaa toisella kädellä tukea käsivarrestani, rutistaa uskolista punaista nahkakäsilaukkuaan toisessa, ja kävelemme yhdessä hissukseen pitkin epätasaista pihapolkua. Kun kohotan katseeni, näen ikkunassa tyttäreni kasvot ja niiltä huokuvan toivon ja huolen.

Ruby tulee alaovelle meitä vastaan ja auttaa meitä portaissa. Minnie ei pysty kulkemaan niitä omin päin – tiesin sen jo ennen kuin sosiaalivirasto huomautti asiasta kaksi viikkoa sitten laatimassaan kattavassa riskiarvioinnissa.

”Miten menee, mummi?” Ruby kysyy noustessamme portaita hitaasti ja varovasti.

”Sinä olet sitten nätti”, Minnie vastaa poissaolevasti, aivan kuin ei tiedostaisi sanoneensa Rubylle niin monta kertaa aiemminkin.

Hymyilen ja panen samalla merkille, että Rubyn oliivi-iho – jonka hän on tummanruskeiden silmiensä ja hiustensa ohella perinyt ulkomailla asuvalta isältään – näyttää tavallista kalpeammalta. ”Niin hän totisesti on.”

Ruby vilkaisee minua pikaisesti silmiin. ”Tule, mummi. Menään katsomaan uutta huonettasi.”

Asuntoon päästyämme johdatamme Minnien kolmesta makuukamarista pienimpään – monissa kodeissa tätä huonetta pidetään pelkkänä varastokoppina, sillä sinne mahtuu juuri ja juuri vain kapea sänky, yöpöytä ja litteä vaatekomero. Se on puolet hänen entistä makuuhuonettaan pienempi, mutta päättelyketju, joka johti siihen, että me kaikki kolme asumme nyt täällä, on yksinkertainen: sovimme meidän kolmen makuuhuoneen asuntoomme paremmin kuin Minnien kahden makuuhuoneen taloon. Kuusi viikkoa sitten Minnie unohti kuumalle levyille paistinpannun, jolla oli voita, ja koko keittiö oli vähällä roihahtaa liekkeihin, jolloin minä tein viimein päätöksen, jonka kanssa olin painiskellut jo pitkään. Hänen on pakko muuttaa meille.

Aion maalata Minnien huoneen seinät rentouttavan vihreiksi tai seesteisen sinisiksi, mitä hän sitten haluaakin. Sitä odotellessa olen sijannut vuoteeseen upouudet, hempeän kukkakuvioiset tyynyliinat ja pussilakanan.

Minnie katsahtaa ensin minuun, sitten Rubyyn. ”Missä minun tavarani ovat? Missä minun huoneeni on?”

”Mummi, tämä on sinun huoneesi.” Ruby avaa vaatekomeron ja osoittaa tyhjiä henkareita. ”Tänne laitetaan sinun vaatteesi.”

Minnie tuijottaa tyhjään komeroon. ”En tykkää siitä.”

”Pannaanpa tämä paikalleen.” Nostan jalkoihini nojaa-vasta kassista varovasti valokuvakollaasin, joka on ollut seinällä Minnien sängyn vieressä viimeiset viisi vuotta. Joka kuvan alle on kirjoitettu tärkeimmät tiedot: kuvassa olevan henkilön nimi, hänen suhteensa Minnieen ja jokin mukava yhteinen muisto. Tiedän, että tämä rakkaita ihmisiä tulviva, muistia virkistävä taulu tulee lähiaikoina enemmän kuin tarpeeseen.

Ensimmäinen valokuva, jonka hän kollaasiin valikoi, on kuva minusta. Se on otettu niin mitäänsanomattomana päivänä, etten itse edes muista kuvaushetkeä. Olen kuvassa neljätoistavuotias, minulla on elämäni ensimmäinen permis ja tuoreet reiät korvissa. Nojaan oman huoneeni seinään vanhassa talosamme kädet puuskassa ja kasvoilla sellainen ilme kuin kuvaaja olisi päässyt yllättämään minut. *Tyttäreni Catriona, syntynyt v. 1977. Hän on kaunis ja olen hänestä joka päivä ylpeä.* Muistan, kun Minnie kirjoitti tekstiä kieli keskellä suuta yrittäen hillitä käsiensä tärinää.

Isoäidistäni, joka kuoli Rubyn ollessa vauva, on vanha, vuosikymmenten kellastuttama mustavalkokuva. Hän istuu siinä puiston nurmikolla 60-luvun lierihattu päässä ja silkkihuivi kaulassa. Alla lukee, että hän rakasti yhteislaulua ja Scrabblen pelaamista. Että Minnie oli hänen ainoa lapsensa.

Minnie luulee suurimman osan ajasta, että hänen vanhempansa ovat yhä elossa, mikä on vain parasta kaikille. Seuraava valokuva on isovanhempieni vihkipotretti, jossa mummu hymyilee kainosti tuoreen aviomiehensä käsipuolessa – tämä oli pitkä, hoikka mies, joka kuoli syöpään viisissäkymmenissä. Oma isäni, Hugh, kuoli minun ollessani niin pieni, ettei minulla ole hänestä lainkaan muistikuvia. Hän ja Minnie tunsivat toisensa lapsesta asti, menivät naimisiin parikymppisinä ja saivat minut kaksi vuotta myöhemmin. Luotettava, työteliäs Hugh lähti eräänä talvi-iltana kotoa yövuoroon eikä edes päässyt perille työpaikalleen lääketehtaaseen. Hän jäi rattijuopon alle ja kuoli ennen ambulanssin saapumista kuukausi ennen 26-vuotispäiväänsä. Olen aina ajatellut, että Minnie varmaan selviytyi menetyksestä sillä järkkymättömällä sinnikkyydellä, jonka muistan hänestä lapsuusvuosinani huokuneen. Tai kenties minun on vain täytynyt uskoa niin sopeutuakseni elämään ilman ihmistä, joka olisi varmasti ollut loistava isä.

Kampeudun takaisin nykyhetkeen. ”Huone alkaa tuntua omemmalta, kun saamme loput tavarasi tänne. Lisan miesystävällä Charliella on pakettiauto. Hän auttaa meitä noutamaan isommat laatikot viikonloppuna.”

”Lisa.” Minnie silmäilee kollaasiaan, mutta siinä ei ole valokuvaa läheisimmästä ystävästäni. Kaivan mieleni pohjalta vanhan muiston ja kerron sen: Minä ja Lisa lähdimme kerran koulusta lounasaikaan ja päätimme tulla poikaystäviemme kanssa meille lorvailemaan Minnien ollessa töissä. Yritimme olla tirs-kumatta, kun pujahdimme takaovesta sisään (emme halunneet narahtaa seinänaapurillemme, Luuranko-Maureenille, joka istui päivät pitkät kadunpuoleisen ikkunansa ääressä valvomassa silmäkovana koko lähitienoon tapahtumia). Menimme olohuoneeseen, jossa meidän oli määrä toteuttaa nerokas suunnitelmamme:

vetää verhot eteen, katsella VHS-kasetilta *Cape Fearia*, syödä sip-sejä ja ehkä vähän pussaillakin. Mutta olohuoneessa kohtasimme Minnien ja hänen ystävänsä Adan, jotka istuivat sohvalla juomassa teetä.

”Minä ja Lisa häpesimme silmät päästämme. Pojat luikahtivat salamana takaovesta ulos. Ja sinä olit ihan raivona.” Nauran.

”Jesus sentään”, Ruby mutisee, mutta hänen huulillaan karehtii hymynhäive ja poskillakin on hiukan enemmän väriä kuin kymmenen minuuttia sitten.

Minnie tuskin muistaa nuoruusaikaisia kolttosiani, mutta hänen silmiinsä on syttynyt jonkinlainen ymmärryksen kipinä. ”Lisa... Eikös hänellä ollut kaunis, vaalea tukka, ihan niin kuin sillä työllä siinä prinsessaelokuvassa? Puoliselkään saakka. Sillä jääkuningattarella?”

Ruby hymyilee. ”Elsalla.”

”Elsalla”, Minnie nyökyttelee. Hän ryhtyy hyräilemään hiljaa laulua, joka on ihanasti, vailla epäilyksen häivää ”Let It Go”. Hän on aina rakastanut piirroselokuvia ja vietti iltapäivänsä mielihyvin *Tuhkimoa* katsellen silloin, kun Ruby oli syvällä prinsessavaiheensa syövereissä. Minnie uppoutuu edelleen mielellään mielikuvitusmaailmaan, joka tuntuu hänestä turvallisemmalta kuin arvaamattomaksi muuttunut todellisuus. Ja vaikka tyttäreni väittää kasvaneensa Disney-vaiheensa ohi ajat sitten, hän nautti *Frozenista* elokuvateatterissa yhtä paljon kuin isoäitinsäkin. ”Feministiviboja”, hän hymähti astuessamme Odeonin lämmöstä niin hyytävään viimaan, että se olisi saanut itse Elsankin kavahtamaan. Jos kysyisin Minnieltä jotakin tuosta vain muuttaman viikon takaisesta elokuvakäynnistä, hän luultavasti tojottaisi minua kuin olisin pyytänyt kertomaan, mikä on luvun 752 neliöjuuri. Hyräily kuitenkin paljastaa, että jokin osa hänen aivoistaan kyllä muistaa.

Minä ja Ruby ahkeroimme – ripustamme vaatteita, kytkemme yövalon pistorasiaan – samalla, kun Minnie laulaa jatkuvalla syötöllä kertosaettä – tai omaa versiotaan siitä. Vasta, kun hän on vaiennut, käännyin hänen puoleensa ja avaan hänen takkinsa, riisun sen hänen luisevilta hartioiltaan ja ripustan komeroon. ”Kas noin.”

Hän katsoo takkiin, sitten minuun, sitten ympäri huonetta. Katse pysähtyy vuoteelle. ”Inhoan tuota pussilakanaa”, hän sanoo. ”Tykkäsin vanhasta enemmän. Se oli paljon hausempi.”

”Vanhasta?”

”Niin. Siitä värikkäästä. Siinä oli punaista ja keltaista ja sinistä ja vihreää.”

Menee hetki, ennen kuin piuhat yhdistyvät päässäni: petivaatteet, jotka olivat Rubyn vuoteessa silloin, kun asuimme Minnien luona. Muutin raskaana ollessani takaisin lapsuudenkotiini, ja Minnie oli tukenani – ja sitten meidän molempien tukena – kaikissa käännteissä. On vaikea muistaa yksityiskohtia niistä univelkaisista päivistä, jolloin koko elämä tuntui menneen aivan mallin mallin – mutta sen tiedän, että Minnie oli läsnä, siihen saatoinkin aina luottaa. Kaikki vanhemmuuteni varhaiset merkkipaalut saavutettiin siinä talossa. Siellä Ruby oppi konttaamaan: Minnien sylistä minun syliini olohuoneen maton poikki. Ensimmäiset haparoivat askeleensa Ruby otti samassa paikassa, joulupäivänä, puoli vuotta myöhemmin. Puin tyttäreni ensimmäistä koulupäivää varten yhteisessä makuuhuoneessamme, solmin huolellisesti ja ajan kanssa mahdollisimman siistin solmun hänen raidalliseen koulupuvun kravattiinsa ja vein hänet sitten pala kurkussa keittiöön, missä Minnie letitti hänen tukkansa näppärästi kahdelle pitkälle, paksulle, täydelliselle palmikolle pitkien selkää. Kävelimme sinä aamuna kaikki kolme yhdessä kouluun, Ruby oli keskellä ja piti meitä kumpaakin kädestä – kuin yhdistävä lenkki välillämme. Kun muutin Rubyn kanssa tähän asuntoon,

hyvästelimme talon kuvitellen, että Minnie asuisi siellä ikuisesti, samoin vuosikymmenten aikana kertyneet muistot. Olen pyrkinyt välttelemään sen ajattelemista, että talo joudutaan myymään.

Rubylla oli siihen aikaan pussilakana, jossa oli isoja, värikkäitä ruutuja. ”Muistatko sen?” kysyn Minnieltä.

”Totta kai muistan”, hän puuskahtaa. ”Mikset pannut sitä?”

Meillä ei ole ollut sitä enää kymmeneen vuoteen, mutta jätän tämän kertomatta. ”Ajattelin, että kukkasat olisivat enemmän mieleesi”, sanon. ”Minulla ei ole enää sitä ruudullista, mutta voin yrittää etsiä jotain samantapaista, jos tahdot.”

”No mielellään”, Minnie puuskahtaa silmiään pyöritellen.

”Mummi, minäkin tykkäsin enemmän siitä vanhasta”, Ruby sanoo. ”Mutta tiedät kyllä, millainen äiti on kukkien kanssa. Sillä on niihin pakkomielle.” Hän muljauttelee dramaattisesti silmiään.

”Ei nyt sentään”, totean. ”Olen vain kukkakaupassa töissä.”

”En oikein tiedä, tykkääkö tästä paikasta”, Minnie kailottaa kovaan ääneen. ”Voisitko viedä minut kotiin?”

”Tämä on nyt kotisi”, sanon hiljaa. Yritin varautua etukäteen tällaiseen reaktioon, mutten mahda mitään surulle, joka tulvahaata sydänalaani. ”Me huolehdimme sinusta. Pidämme sinut turvassa.”

”Ei minusta tarvitse huolehtia.” Minnie rutistaa käsilaukkua vatsaansa vasten.

Katson hänestä Rubyyn. Kahdet huolestuneet kasvot. Tartun tyttäreni käteen äitini selän takana ja rutistan sitä. ”No niin. Juodaan kupposet teetä ja jutellaan lisää.”

”Minä laitan.” Minnie laskee käsilaukkunsa vaatekomeron pohjalle ja kipittää ulos huoneesta. ”Sinun teesi on kuin tiskivettä.”

Saan melko nopeasti puhuttua Minnien ympäri niin, että minä saan kuitenkin valmistaa teen. Sillä välin Ruby näyttää hänelle

muistilappuja, joita olemme kiinnittäneet ympäri keittiötä: *ROSKIS. LEIPÄ. PANE MAITO TAKAISIN JÄÄKAAPPIIN. SAMMUTA LEVY! KUUMA VESI. KYLMÄ VESI.*

Kun Minnie on asettunut mukinsa kanssa television eteen, käyn noutamassa loput tavarat autosta. Pakkasin hänelle huolellisesti kaiken tarpeellisen, mutta hän halusi välttämättä pakata muut laukut ja laatikot itse. Minulla ei ole aavistustakaan, mitä niissä on, mutta ei sillä ole väliäkään – koko hänen omaisuutensa pitää joka tapauksessa käydä läpi ja joko tuoda tänne tai heittää pois. Tärkeintä oli, että hän osallistui puuhaan vapaaehtoisesti. Hän on asunut talossaan kolmekymmentäseitsemän vuotta, ja näin jo sieluni silmin, että hän linnoittautuisi lähdön hetkellä kylpyhuoneeseen.

Ruby tulee luokseni juuri, kun olen ripustamassa viimeisiä vaatteita kaappiin. ”Hän nukkuu.”

”Ei mikään ihme. Päivä on ollut varmasti hänelle tosi uuvuttava.”

”Sinulle myös”, Ruby sanoo ja koskettaa käsivarttani. Ele on pieni, mutta se saa kyyneleet kihoamaan silmiini. Vedän tytön syyleilyyni ja painan leuan hänen olkapäälleen, mutta hän vetäytyy pois ennen kuin ehdin oikein nauttia hetkestä.

”Anna kun autan”, hän sanoo. ”Mihin mikäkin laitetaan?”

”Mihin vain saat mahtumaan. Tänne tarvitaan lisää säilytystilaa. Hankin pari semmoista sängynaluslaatikkoa ja kiinnitän muutaman hyllyn seinään.”

”Täällä on aika sekalaista sälää”, Ruby sanoo erästä laatikkoa kolutessaan. Hän järjestää pinon pukkareita siististi seinänvierustalle ja laskee korurasian yöpöydälle. ”Oi, miten söpöjä. En ole tainnutkaan nähdä näitä aikaisemmin.” Hän avaa puisen maatuskan ja vetää sen sisältä pienemmän nukun. Sama toistuu, kunnes lattialla on rivissä viisi puunukkea.

”En minäkään.” Otan suurimman nukan käteeni ja hivelen sormellani sen sileää maalipintaa. ”Maatuska. Tämä on kuitenkin erilainen kuin ne perinteiset. Tiedätkö, sellaiset venäläiset, joissa on punaisia ruusuja?”

”En todellakaan tiedä”, Ruby hekottelee, ”mutta nämä näyttävät vähän... irlantilaisilta?”

”Irlantilaisilta, ehdottomasti”, nyökkään. Maatuskojen värimaailma on vihreän, oranssin ja kullan kirjava, huiveissa ja hameissa näkyy pieniä neliapiloita ja kelttiläisiä solmuja, ja kasvot on maalattu tarkoin, huolellisin siveltimenvedoin. Jopa kaikkein pienimmällä nukella on aidonnäköiset silmät, joissa on tuuheat ripset.

Ruby asettaa nuket riviin pienelle ikkunalaudalle. ”Pannaan ne tuohon nyt toistaiseksi. Mummi voi siirtää niitä, jos tahtoo.”

Nauran. ”Todennäköisesti tahtoo.”

Tiedän, että Minnie menee aina aikaisin nukkumaan, mutta hän ei ole mielissään, kun sammutan television kahdeksalta, vaikka hän on vetänyt sohvalla hirsii jo kaksikymmentä minuuttia. ”En ole mikään pikkulapsi”, hän äyskäisee.

”Tiedän kyllä”, vastaan. ”Mutta on nukkumaanmeno aika.”

”Kamala komentelija”, hän sanoo, mutta nousee ja lähtee olohuoneesta.

”Yöpaitasi on sängyllä. Sanothan, jos tarvitset apua?”

”En ole mikään pikkulapsi”, hän sanoo jälleen ja sulkee huoneensa oven nenäni edestä.

Hymyilen. Käyttäytyköön vain kaikin mokomin kuin kärttyinen teini, mikäli se merkitsee, että hän saa hoidettua iltatoimensa itse. Mitä pidempään hän saa pidetyksi kiinni itsenäisyytensä rippeistä, sen parempi. Ja oikuttelevan keskenkasvuisen kanssa asumisestahan minulla on jo kokemusta.

Muutaman minuutin päästä koputan hänen oveensa. ”Onko siellä kaikki hyvin? Muistathan pestä hampaat.”

Hän avaa oven. Yöpaita on nurin päin, mutta se ei haittaa sen paremmin häntä kuin minuakaan.

”Hampaat?” kysyn pirteästi. ”Tavarasi ovat jo kylppärissä. Ja ostin sinulle uuden hammasharjankin.”

”Mihin minä joutuisin ilman sinua?” hän sanoo, ja tällä kertaa kättäisyydestä ei ole tietoaakaan.

Kello on kaksi yöllä, ja olen täysin virkeä. Minnie herätti minut tunti sitten ja pyysi lämmintä juustoleipää. (”En ole syönyt päivällistä”, hän selitti silmät suurina. ”Tarvitsen vain pikkusen välipalan.”)

Uusi todellisuuteni lyö kasvoille kuin avokämmen. Makaan kyljelläni ja käperryksen kokoon, vedän polvet rintaa vasten. Tein juustoleivän, ja Minnie ahmi sen aivan kuin ei olisi koskaan nähtykään kanavuokaa sekä omenahyvettä vaniljakastikkeen kera, joita hän söi hyvällä halulla kuudelta illalla. Toivon, että yöllinen välipala ei tule tavaksi, mutta toistaiseksi minun on pyrittävä kaikin keinoin auttamaan häntä sopeutumisessa. Hän kertoi minulle monta kertaa lähtevänsä pian kotiin, ja päässäni pyöri eräs lääkäritä aikaisessa vaiheessa saatu neuvo, jonka yritän aina muulloinkin pitää mielessä: Älä sano hänelle, jos hän on väärässä. Älä oikaise häntä. Älä lähde kinaamaan hänen kanssaan. Niin on parasta paitsi hänelle myös sinulle.

Ja tätä neuvoa minä useimmiten myös noudatan. Aina silloin tällöin kuitenkin intän vastaan, vaikka kuinka tietäisin, ettei se kannata. ”Olet äitisi tytär”, Minniellä oli joskus aikoinaan tapana sanoa minulle, ja ymmärsin vasta aikuisuuden kynnyksellä, mitä hän sillä tarkoitti. Kaikkein raivostuttavimmat luonteenpiirteeni ovat peräisin häneltä. Olemme molemmat jukuripäisiä ja raivok-

kaan itsenäisiä, mikä aiheutti nuoruudessani välillemme alituisen tahtojen taistelun. Mutta nyt, jälkeinpäin katsoen, ymmärän, miten turvalliselta tuntui nähdä hänessä heijastus itsestäni. Kun Minnie sairastui, ne luonteenpiirteet, jotka olivat ärsyttäneet minua kaikkein eniten – koska olin itse aivan samanlainen – alkoivat hälventyä. Nyt antaisin mitä vain, jos voisin kalistella sarvia hänen kanssaan, hakata päätä seinään ja katsoa, kumpi antaa ensin periksi. Ja sen jälkeen nauraa koko hommalle, koska olipa keran sellainenkin aika, kun me molemmat kykenimme myös näkemään, jos käyttäydymme itse naurettavasti. Nyt emme kuitenkaan ole enää tasaveroisia. Olen hänen hoitajansa. Joten istuessamme tänä yönä keittiössä hänen juustoleipänsä ääressä minä vain nyökäsin joka kerta, kun hän sanoi lähtevänsä ihan pian kotiin.

Seuraan herätyskelloni numeroiden vaihtumista. Kello 2.11 huoneeni ovi avautuu. Tulija ei kuitenkaan ole seuraavaa hiukopalaakaan kaipaava äitini. Ovensuussa hämöttää Rubyn pyjamaan verhoutunut hahmo, jonka takaa kajastaa käytävään Minnietä varten jättämäni valo.

”Hei, äiti.”

”Kultamuru, kello on jo yli kahden. Miksi olet vielä hereillä?”

Hän kohauttaa olkapäitään. ”Uni ei tule.”

Katsomme toisiimme. Mietin, mitä hän mahtaa kaivata minulta juuri nyt. On jo monta vuotta siitä, kun hän on viimeksi tullut kesellä yötä luokseni.

”Tahdotko tulla viereen?”

Toinen olankohautus. ”Vaikka.”

Hän makaa vierelläni kädet vatsan päällä. Erotan hämärässä juuri ja juuri hänen sivuprofilinsa kaaret ja kärjet. Poskien pikkutyttöpyöreys on kadonnut ajat sitten; huulet ovat selvästi aikuismaisella tavalla mutrussa.

”Mikä on, kulta?”

”En tiiä.”

Makaamme vieretysten kattoon tuijottaen.

”Itkikö mummi aiemmin yöllä? Kuulin, kun kävitte keittiössä.”

”Äh, hän vain kaipasi pientä murkinaa. Menee hetki, ennen kuin hän tottuu asumaan täällä.”

”Tottuuko hän siihen ikinä?”

”Tottuu tietenkin.” Hivuttaudun lähemmäs Rubya. ”Muistatko kun heräsit pienenä välillä, kun näit pahaa unta? Ja minä laitoin sinulle kaakaota ja paahtoleipätikkuja?”

”Mummi ei kylläkään ole enää pieni.”

”On hän tavallaan, kulta.” Vedän syvään henkeä ja mietin, miten nopeasti äidin kunto on rapistunut kuluneen vuoden aikana, miten harvassa kirkkaat hetket tätä nykyä ovat. Miten lyhyitä nuo hetket ovat, silloin harvoin kun niitä tulee.

”Äiti, miten tässä oikein käy?”

”Ei aavistustakaan. Tules tänne.” Levitän käteni, ja tyttäreni kierähtää kainalooni. Painan leuan hänen päänsä päälle ja tuijotan kelloa. Se näyttää 2.15. ”Ruby?”

”No?”

”Tahtoisitko kaakaota ja paahtoleipätikkuja?”

”Tosi mielelläni.”

Puhallamme yhteen hiileen pikkuruisessa keittiössämme. Minä lämmitän maidon, Ruby lusikoi kaakaojauhetta kahteen mukiin. Hän tipauttaa leivät paahtimeen, minä katan lautaset ja veitset. Hän nostaa voirasian kannen ja työntää rasiaa minua kohti. Voi riittää juuri ja juuri – painan mieleen, että pitää lisätä se huomenna ostoslistaan. Sekoiteltuamme ja voideltuamme kaiken valmiiksi istuudumme taittopöydän ääreen ja siirrämme pöydällä lojuvan paperipinon sivuun. Minnien sosiaaliavustukset, minun avustukseni, hoidon tarpeen arviointilomakkeet, sairaalan

lehtiset, lakipaperit. Elämäni on vastedes yhtä lomakkeiden täyttämistä.

”Rakastan paahtoleipää ja voita”, Ruby sanoo suupalojen välissä.

Vaikka hänellä on terävät poskipäät ja ylähuulessa amorinkaari, keittiön kirkkaassa valossa hän on edelleen pikkutyttöni. Hänen kasvoillaan, jotka tunnen paremmin kuin omani, on mieteliäs ilme.

”Onko sinulla muitakin huolia? Menee varmasti hetki, ennen kuin totutaan siihen, että mummi on täällä, mutta anna minun murehtia siitä. Onko koulussa kaikki hyvin?”

Hän pyörittelee silmiään. ”On, on.”

”Miten ammattiopiston haku etenee?”

”Ihan hyvin. Hakuaikaa on vielä kaksi kuukautta jäljellä.”

Kohotan hänelle kulmiani mukin takaa. ”Älä jätä sitä viime tippaan.”

”Älä jäkätä”, hän tiuskaisee takaisin.

”Tämä on ratkaisevaa aikaa elämässäsi, Ruby.”

”No, en ole enää ihan varma, tahdonko edes hakea sinne opiskelemaan.” Lausahdus tulee siihen raivostuttavan ylimalkaiseen sävyyn, jonka teinit hyvin osaavat.

”Mitä? Mistä lähtien?”

Hänellä on leivänmuru leuassa. Kurotan pöydän yli pyyhkäisemään sen pois – vanhasta tottumuksesta. Hän kavahtaa kauemmas. Torjutuksi tuleminen kirpaisee kuin joku läimäyttäisi minua päin näköä.

”Minä vain... siinä on leivänmuru.” Osoitan sormella omaa leukaani.

”Ihan sama”, Ruby mutisee.

”Ruby, mistä lähtien et ole ollut varma, tahdotko hakea opiskelemaan?”

”Äh, no kyllä sä tiedät.” Hän kohauttaa hartioitaan.

”Ei, Ruby, en tiedä. Kuulen tästä nyt ensimmäistä kertaa.”

Ellei leivänmurusta olisi, en välttämättä edes huomaisi hänen leukansa vapisevan. Tuskin havaittava liike laukaisee jonkinlaisen kaiherruksen sisuksissani. Kiristän aamutakkini nyöriä kääntämättä katsetta tyttärestäni.

Hän puolestaan katselee kaikkialle muualle paitsi minuun.

”Ruby”, sanon tiukasti, ja nyt aistin huoneessa jotakin suurempaa, jotakin mikä lähestyy väijäämättä, kuin myrskyn ensi merkit. Pehmennän äänensävyäni. ”Rubes. Mikä on? Kertoisit nyt, kulta.”

”Ei mikään”, hän sanoo.

Hän valehtelee; tunnen sen luissani.

”Tahdotko lisää paahtoleipää?” Minun on saatava käsilleni jotakin tekemistä. Ehkä Rubyn kielenkannat avautuvat, jos huomioni on kiinnittynyt muualle.

”Täytyy varmaan painua pehkuihin”, hän sanoo. ”Koulupäivä huomenna... tai siis tänään.”

”Selvä, muru.” Yritän rentouttaa kasvoni, koska tiedän kokeemuksesta, että jos painostan, tyttö vain vetäytyy entisestään. Kasaan lautaset ja mukit tiskialtaaseen ja pyyhkäisen puoli-huolimattomasti muruset pöytätasolta. Kun käännyn, Ruby on tiessään.

2

Ei ole mikään yllätys, että Minnie nukkuu yhä, kun Ruby lähtee kouluun. Yritän nauttia hiljaisuudesta, viipyilen kahvikupin kanssa keittiön pöydän ääressä ja välttelen tehtävälistaani, kun puhelimeni värähtää.

Miten uudella asukkaalla menee?

Viesti on Lisalta. Tapasimme alakoulun ensimmäisenä päivänä, ja meistä tuli ylimmät ystävät jo ennen lounasaikaa, kun Lisa tökkäsi Scott Ellisiä viivoittimella kylkiluiden väliin kostoksi siitä, että Scott nykäisi minua poninhännästä – välikohtaus, johon nykyään viittaamme nimellä Viivoitingate. Lisa jäi kiinni itse teosta, Scott näytteli viatonta, ja opettaja Waltham nappasi viivoittimen ja napautti sillä Lisaa rystysille. Siitä lähtien olemme kohdanneet Lisan kanssa elämän tyrskyt yhtenä rintamana. Hän oli mukana, kun tapasin Rubyn isän Tomásin teneriffalaisessa rantabaarissa. Hän oli mukana, kun tuijotin raskaustestin kahta viivaa kotona Glasgow'ssa lomarusketuksen kalvettua ajat sitten. Ja hän lohdutti, kun itkin. Olin yhdeksäntoista, ja Tomásin oli tarkoitus jäädä pelkäksi lomaromanssiksi ja sellaiseksi nuoruuden villien sinkkuaikojen tarinaksi, joita minä ja Lisa muistelimme naureskellen kiikkustuolissa. Hänestä ei ollut tarkoitus tulla lapseni isää. Hänellä ei myöskään ollut osaa eikä arpaa siihen, että päätin pitää lapsen. Vasta, kun olin tehnyt päätöksen, Lisa pani tuulemaan, soitti halpaan hotelliimme ja kysyi rantabaarin eli Tomásin työpaikan puhelinnumeroa. Siihen mennessä Tomás oli ehtinyt jo

itsekin lomalle, hän oli flirttailemassa pitkin poikin Barcelonaa viiden päivän ajan. Palattuaan hän soitti minulle, *mi amor* sitä ja *mi reina* ja *mi corazón* tätä, tärisytti viettelevästi r-kirjaimia eikä luvannut yhtikäs mitään. Se onkin ainoa asia, jossa häneen on voinut luottaa. Kun ei lupaa mitään, kukaan ei voi pettyä, kun mitään ei tapahdu.

Lisa oli rinnallani myös silloin, kun Minniellä todettiin 53-vuotiaana varhain alkanut Alzheimerin tauti. Hän oli mukana vastaanottohuoneessa, kun sain tiedon, piti minua kädestä, kun lääkäri lausui sanat, jotka vahvistivat epäilykseni mutta silti mul-listivat koko elämäni. Ensi alkuun minä ja äiti olimme vain nau-reskelleet, kun hän tepasteli väärään huoneeseen tai kuvaili mukia *siksi hommeliksi, jossa on kahva*. Hän oli aivan liian nuori sairastumaan Alzheimeriin. Hänen muistinsa pätkiminen oli pitkään hauska vitsailun aihe, mutta lakkasin nauramasta, kun hän eksyi matkalla postipankin konttoriin, päätyi grillille ja yritti ladata siellä arvoa kaasumittarin korttiin.

”Tuo porukka oli ennen paljon ystävällisempää”, hän sanoi kovaan ääneen, kun tulin hakemaan hänet kotiin.

”No, saitpahan kuitenkin ranskalaisia”, totesin avatessani hänelle auton oven.

Hän näytti loukkaantuneelta. ”En kai minä nyt ennen päivällistä ranskalaisia söisi! Menee ruokahalu.” En sanonut mitään hänen ketsuppiiviiksistään.

Vastaan Lisan viestiin: Herätti minut yhdeltä yöllä tekemään juustoleipää.

No, sinun juustoleipäsi ovatkin superhyviä 😊

Luulen, että Rubyakin vaivaa jokin. En yhtään tiedä, mikä... Hän puhuu yhtäkkiä ettei hakisi opiskelemaan.

Hänelle on iso muutos, kun mummi muuttaa taloon. Anna hänelle vähän aikaa totutella.

Soitellaanko illalla?

Sopii mainiosti. On hitosti opiskeluhommia. Hyvä vaan, jos häiritset!

Siinä missä minä menin koulujen jälkeen suoraan pätkätyöstä toiseen, Lisa aloitti 18-vuotiaana työt Arnold Clarkin autoliikkeen vastaanotossa. Hän käytti ja säästi rahaa viisaasti ja opiskelee nyt psykologiaa avoimessa yliopistossa. Tavoittelee sinnikkäästi unelmaansa, kun minä katselen hiljaa sivusta niin pöllämystyneenä elämästä, etten ehdi miettimään edes, mikä oma unelmani olisi.

Yritän parhaillani suostutella Minnietä syömään munakokkelia, kun Lena saapuu. En ole koskaan ilahtunut näin paljon hänen näkemisestään. ”Olet oikea taivaan lahja”, sanon hänelle säännöllisin väliajoin. Hänen saapumisensa saa mieleni aina tyyntymään – puhtaanvalkoinen tunika ja housut yhdistettynä miettoon desinfiointiaineen hajuun tuovat mieleen vanhan kouluterveydenhoitajamme huoneen, hänen vahvat, taitavat kätensä sekä vilpittömät, sievät kasvonsa.

Lena Kowalski on auttanut pitämään Minnien turvassa hänen omassa kodissaan viime vuodet, ja jatkaa hyvää työtä nyt minun kodissani silloin, kun en ole paikalla. Kun on kuullut muiden ihmisten turhauttavista kokemuksista tukipalvelujen kanssa, jatkuvasti vaihtuvista osa-aikaisista hoitajista, jotka usein katoavat kuin savuna ilmaan minkäänlaista ennakkovaroitusta antamatta, olen äärettömän kiitollinen Lenasta. Hän saapuu aina paikalle, tavallisesti viisitoista minuuttia ennen vuoron virallista alkua. Tänään hän tulee vain pariaksi tunniksi tutustumaan Minnien uuteen kotiin.

”Mitä kuuluu, *śloneczko*?” Lena kysyy takkia riisuessaan.

”On kuulunut parempaakin”, Minnie jupisee. ”Olisin tahtonut aamupalaksi muroja, mutta tämä pakotti minut syömään muna-kokkelia.”